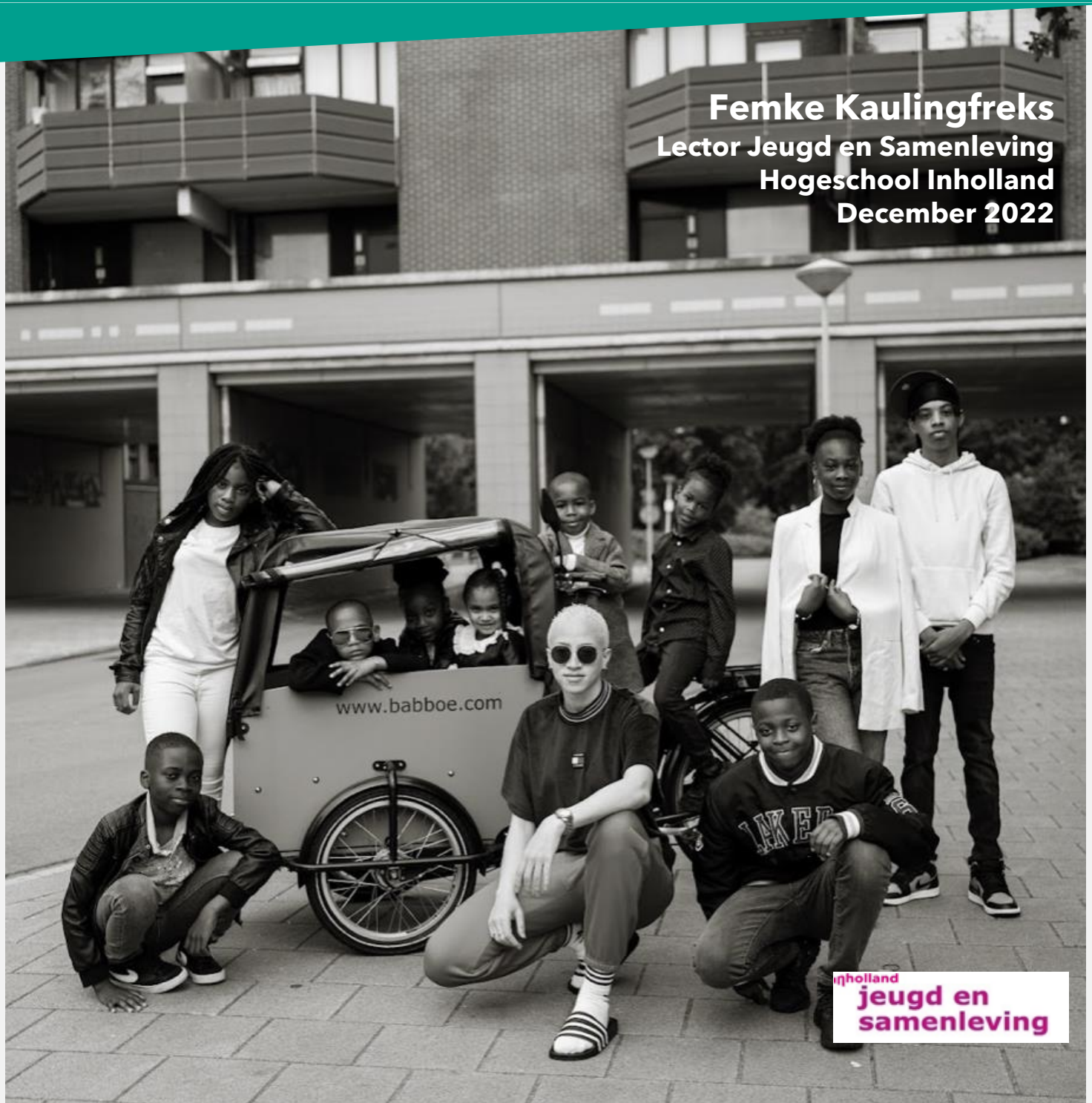

Rapportage

Van overleven naar leven, in contact van mens tot mens

Korte evaluatie ADAMAS opleidingstraject en
netwerkpraktijk voor Credible Messengers en
zomerprogramma voor jongeren

Femke Kaulingfreks
Lector Jeugd en Samenleving
Hogeschool Inholland
December 2022

inholland
**jeugd en
samenleving**

Van overleven naar leven, in contact van mens tot mensen

Korte evaluatie ADAMAS opleidingstraject en netwerkpraktijk voor Credible Messengers en zomerprogramma voor jongeren

Femke Kaulingfreks Lector Jeugd en Samenleving Hogeschool Inholland

December 2022

Foto cover: Stacii Samidin

"Bij ADAMAS leg ik op een vernieuwende, mooie manier contact van mens tot mens." (Pieter, Credible Messenger derde lichting)

"Ik heb nog nooit een team gehad met zoveel kampioenen, en dat zijn jullie allemaal!" (Denzel, Credible Messenger derde lichting)

"Met dit programma ga je een leven veranderen. De energie is gewoon goed. Ik kan dat gevoel niet uitleggen. We zijn family." (Trevor, deelnemer zomerprogramma)

Aanleiding

ADAMAS is een Amsterdams netwerk van Credible Messengers dat in 2021 is opgericht door het Actiecentrum Veiligheid en Zorg Amsterdam-Amstelland en Stichting Your Lab. Your Lab definieert Credible Messengers als volgt: Credible Messengers zijn personen in wijken in Amsterdam die het gedrag van jongeren tot 27 jaar met veel criminogene factoren positief kunnen beïnvloeden waardoor ze pro-sociaal gedrag gaan vertonen en voorkomen wordt dat ze in de drugshandel terecht komen. ADAMAS is een netwerkorganisatie waarbinnen Credible Messengers worden gecoacht en opgeleid. Naast een opleidingstraject worden intervisie-activiteiten georganiseerd en ontmoetingen met netwerkpartners, en Credible Messengers worden begeleid bij het organiseren van activiteiten voor jongeren uit hun eigen netwerk. Op de website van ADAMAS stellen de Credible Messengers dat het hun missie is om klaar te staan voor jongeren die nu niet of nauwelijks gehoord worden en vaak moeilijk bereikt worden omdat ze teleurgesteld of woedend zijn. Credible Messengers zijn geworteld in de wijken en kennen 'de straat', zoals het omschreven wordt op de site. Ze beogen vanuit hun eigen ervaringskennis jongeren te beschermen tegen giftige invloeden van buitenaf. Ze willen daarom ook buiten kantooruren beschikbaar zijn en jongeren kansen bieden vanuit een daadkrachtig professioneel netwerk. Juist omdat Credible Messengers vaak zelf ook ervaring hebben met de uitdagingen die het opgroeien in een achtergestelde wijk met zich meebrengt, hebben ze veel jongeren in beeld die gebaat zijn bij extra aandacht en ondersteuning.

Op verzoek van het Actiecentrum Veiligheid en Zorg Amsterdam-Amstelland en Your Lab is in de herfst van 2022 een korte, kwalitatieve evaluatie uitgevoerd, bestaande uit twee participatieve observaties - van een trainingsdag en intervisiebijeenkomst in het kader van het opleidingstraject van ADAMAS -, en vier focusgroep gesprekken, waarvan drie met Credible Messengers, trainers en enkele netwerkpartners van ADAMAS en één met jongeren die hebben deelgenomen aan een zomerprogramma dat door drie Credible Messengers is uitgevoerd in de zomer van 2022. Tijdens de observaties zijn interacties tussen ongeveer 40 betrokkenen bij ADAMAS gevolgd en aan de focusgroepen hebben in totaal 21 respondenten deelgenomen, waarvan 17 leden van het netwerk van ADAMAS en 4 jongens die deelnamen aan het zomerprogramma.

Met dit onderzoek willen we inzicht bieden in de ervaring van Credible Messengers die het opleidingstraject hebben doorlopen, de ervaring van jongeren die mee hebben gedaan aan het zomerprogramma dat door Credible Messengers is georganiseerd, de werkzame factoren van het opleidingstraject en het zomerprogramma, hoe Credible Messengers in de praktijk inzichten toepassen in relatie tot jongeren en andere instanties, welke ervaringen er zijn met waar het netwerk nu staat, en mogelijkheden voor doorontwikkeling.

In het eerste deel van dit rapport richten we ons op de werkzame factoren van het opleidingstraject voor Credible Messengers. In het tweede deel bespreken we de werkzame factoren, dilemma's en aandachtspunten van ADAMAS als netwerkpraktijk. In het derde deel staan we stil bij de werkzame factoren en ontwikkelkansen van het zomerprogramma voor jongeren dat door drie Credible Messengers is opgericht.

Methode

In de observaties en groepsgesprekken hebben we gewerkt met elementen uit de onderzoeksmethode 'appreciative inquiry' (Cooperrider & Whitney 2005). Dit is een vorm van actieonderzoek die speciaal gericht is op het doelgericht doorontwikkelen van al bestaande praktijken. Omdat we maar beperkt de tijd hadden voor deze evaluatie hebben we geen volwaardig actieonderzoek uitgevoerd, maar in de observaties en gesprekken wel de nadruk gelegd op datgene wat al goed werkt, en op aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling van ADAMAS in lijn met de wensen en behoeftes van betrokkenen. Aangezien er ontzettend veel factoren meespelen in de complexe levens van de jongeren die Credible Messengers beogen te ondersteunen en er nu geen ruimte was om langdurig onderzoek te doen naar de ontwikkeling van deze jongeren, is het lastig om het preventieve effect van de benadering van ADAMAS op de veiligheid in de stad en het voorkomen van criminaliteit meetbaar te maken. Middels kwalitatieve methodes hebben we wel in relatief korte tijd zicht kunnen krijgen op de betekenis die deelname aan activiteiten van ADAMAS heeft voor de betrokkenen. We hebben tijdens de focusgroepen concrete ervaringsverhalen opgehaald over die elementen uit de training, de netwerkpraktijk en het zomerprogramma voor jongeren van ADAMAS die bijdragen aan de missie die de Credible Messengers met ADAMAS voor ogen hebben. Hiertoe hebben we eerst besproken wat een Credible Messenger volgens de betrokkenen moet zijn en doen. Tijdens de observaties hebben we bekeken hoe, en in hoeverre interactiemomenten bijdragen aan de professionele ontwikkeling die Credible Messengers zelf belangrijk vinden. In de gesprekken lag de focus onder andere op betekenisvolle momenten van inzicht voor de Credible Messengers, hoe zij inzichten uit de opleiding inzetten in contact met jongeren en netwerkpartners, de manier waarop het netwerk van ADAMAS zich ontwikkelt, en op groepsinteractie, 'sense of belonging' en kennisoverdracht. De ervaringsverhalen hebben we open gecodeerd en geanalyseerd om zicht te krijgen op de werkzame factoren, dilemma's, aandachtspunten en ontwikkelkansen van de ADAMAS opleiding voor Credible Messengers, de netwerkpraktijk en het zomerprogramma voor jongeren.

Om de anonimiteit van de respondenten te waarborgen worden in deze rapportage gefingeerde namen gebruikt, behalve wanneer publiekelijk bekend is om welke betrokkenen het gaat, zoals het geval is bij trainers Robin en André van Your Lab, die het opleidingstraject begeleiden en de intervisiebijeenkomsten voorzitten.

Referentie:

Cooperrider, D., & Whitney, D. (2005). *Appreciative Inquiry: A Positive Revolution in Change*. Berrett-Koehler Publishers.

Deel 1. ADAMAS Opleidingstraject

Your Lab heeft een opleidingstraject van vier maanden ontwikkeld voor nieuwe Credible Messengers. In dit traject leren Credible Messengers om het informele leiderschap, dat ze al uitdragen in relatie tot jongeren in hun wijken, doelbewust in te zetten om jongeren te behoeden voor afglijden richting criminaliteit, hen te helpen hun talenten te ontwikkelen en hen nieuwe netwerken aan te reiken. Credible Messengers worden geselecteerd op hun motivatie en zijn aangedragen door Credible Messengers van het eerste uur, deelnemers

van eerdere lichten, of organisaties uit het netwerk. Credible Messengers volgen vier trainingsdagen per maand, gedurende vier maanden, waarin ze afwisselend aan de slag gaan met coachingsoefeningen, groepsgesprekken en sporttechnieken, mini-colleges van experts in de sociale wetenschappen, psychologie en criminologie en werkbezoeken bij netwerkpartners zoals de politie.

Een van de Credible Messengers vertelt wat voor hem de meerwaarde was van dit opleidingsprogramma:

“Ik ben wel vaker gevraagd voor van die dingen van de gemeente, maar dan was het meer instrumenteel. Zo van kun je niet ergens even een voetbalclinic komen geven, en dank je wel, en dan mocht ik weer weg. Dan voelde ik me echt gebruikt, zeg maar. Dit is anders omdat er echt interesse is voor je eigen kennis. Er is heel veel respect voor onze eigen ervaringen en inzichten.”
(Samir, Credible Messenger derde lichting)

Het opleidingstraject is gestructureerd aan de hand van vier kernthema's:

IK: Deelnemers verkrijgen inzicht in hun eigen triggers en trauma's. Ze werken aan hun mentale veerkracht en lichaamsbewustzijn. Hoe kun je woede en frustratie transformeren naar kracht en ook anderen daarin begeleiden? Hoe kun je uit overlevingsmechanismen komen en weer mogelijkheden en perspectief zien?

WIJ: Deelnemers verkrijgen inzicht in de relaties die ze aangaan met elkaar, met de jongeren waar ze mee werken en met netwerkpartners, hulpverleners en overheden. Ze verkennen processen van groepsdynamiek en leiderschap. Hoe bouw je krachtige relaties? Hoe zorg je voor veiligheid en verbinding? Hoe ga je om met wantrouwen, teleurstelling en tegenslag?

WIJK: Deelnemers krijgen inzicht in de netwerken in de wijken. Ze bespreken hoe ze omgaan met racisme, genderrolpatronen en met de verhouding tussen straatcodes en maatschappelijke normen en wetten. Ook krijgen ze een mediatraining en lopen ze een dag mee bij de politie.

WERELD: Deelnemers ontwikkelen hun eigen visie op leiderschap en verkennen hun eigen ambities voor de toekomst. Ze maken kennis met andere organisaties die vergelijkbaar werk doen als ADAMAS en presenteren hun plannen voor activiteiten die ze binnen het netwerk van ADAMAS zouden willen ontplooiën.

Alle Credible Messengers die deelnemen aan het opleidingstraject krijgen een persoonlijke mentor toegewezen uit het ADAMAS netwerk. In dit eerste deel van de rapportage bespreken we de werkzame factoren van het opleidingstraject per hoofdthema.

1.1. Wat is een credible messenger?

In de inleiding van deze rapportage is de definitie van Credible Messengers die gegeven wordt door de oprichters van ADAMAS al benoemd. Voordat we ingaan op de werkzame factoren van het opleidingstraject bespreken we hier eerst de eigen omschrijving die respondenten hebben gegeven van Credible Messengers. Ze benoemen daarbij kernelementen die ook terugkomen in de werkzame factoren van het opleidingstraject. De respondenten benadrukken in hun eigen beschrijving van wie een credible messenger is en wat een credible messenger doet vooral **authenticiteit, geduld, betrouwbaarheid** en het **vermogen om vanuit presentie bij jongeren aan te sluiten**. Voor hen staat het belang van

de jongeren uit hun eigen netwerken in de wijken voorop. Ze willen voor deze jongeren een eerste aanspreekpunt kunnen zijn en een vertrouwenspersoon die weet wat er speelt en de jongeren kan raken en motiveren, maar de jongeren ook zo nodig kan confronteren en een spiegel kan voorhouden. Om dit goed te kunnen doen nemen ze allemaal hun eigen persoonlijkheid en ervaringen mee in hun benadering van jongeren. Pearl, Credible Messenger van de tweede lichting, zegt hierover:

“Ik wil dit niet vanuit een bepaalde rol of positie doen maar gewoon vanuit de persoon die ik ben.”

De respondenten benadrukken ook **doorzettingsvermogen en doortastendheid** om de jongeren niet los te laten wanneer ze een misstap begaan en om hen op het juiste moment passende ondersteuning te kunnen bieden, ook als dit betekent dat je buiten de standaard kaders van de formele hulpverlening om moet opereren of buiten kantooruren beschikbaar moet zijn. Credible Messengers moeten kunnen aanpakken en doorpakken, maar ook **oordeellos kunnen luisteren**. Dit brengt ook met zich mee dat Credible Messengers snel moeten kunnen schakelen en **goed moeten kunnen inschatten welke ondersteuningsmatch het beste past bij jongeren** met verschillende ervaringen, uitdagingen en behoeftes. Een aantal respondenten vertelt dat het vaak heel lastig is om jongeren bij de juiste instanties op tijd aan passende ondersteuning te helpen, niet alleen vanwege wachtlijsten, maar ook omdat jongeren en hun families zelf vaak niet goed weten bij wie ze terecht kunnen of moeten. Credible Messengers willen hierbij ondersteunen en ze merken dat het netwerk dat ze bij ADAMAS opbouwen daarbij behulpzaam is. Ze krijgen zelf beter zicht op de sociale kaart en het hulpverleningslandschap in Amsterdam en doen bij verschillende instanties persoonlijke contacten op die ze kunnen inzetten om jongeren bij te staan. Daarbij bekijken Credible Messengers niet alleen welke professionele hulpverlening nodig is, maar ook hoe informele steunfiguren iets voor jongeren kunnen betekenen.

Het belangrijkste doel dat de Credible Messengers met hun benadering voor ogen hebben is een **transformatie in het leven van jongeren**. Ze beogen de jongeren met wie ze werken meer kansen en een positief perspectief op hun toekomst te bieden, weg van criminele routes waar ze soms in vast lijken te zitten.

1.2. Werkzame factoren

Zaterdagochtend, 10.00. Nadat iedereen koffie of thee heeft gepakt zijn we in een kring gaan zitten. Er valt een lange stilte, waar iedereen comfortabel mee lijkt te zijn. Ik heb de tijd om rustig om me heen te kijken. We zitten in een mooi ingerichte, loft-achtige ruimte. Er zijn hoge ramen die uitkijken op een binnentuin. In het midden staat een lange tafel, aan de andere kant is een zithoek met comfortabele stoelen. Het geheel oogt kalm en sfeervol. Ik kijk de kring rond. Tegenover me zit een jonge vrouw met een zonnebril op onderuit gezakt op haar stoel. Af en toe gaapt ze. Ze ziet eruit alsof deze zaterdag te vroeg voor haar begonnen is. Na enkele minuten verbreekt André de stilte om uit te leggen wat er vandaag op het programma staat.

Het thema omgaan met uitdagingen staat vandaag centraal. Onder begeleiding van trainer Erno ervaren we hoe we omgaan met spanning in ons lichaam als we door anderen in onze omgeving worden uitgedaagd. Erno komt fysiek dicht bij en we bespreken hoe iedereen reageert op zijn aanwezigheid in hun 'personal space'. Sommigen stappen uit de situatie, anderen gaan juist de confrontatie aan.

Er wordt aandachtig geobserveerd en de deelnemers zoeken met elkaar naar de oorsprong van hun reactie. Hoe reageren ze op straat als ze door de politie worden aangesproken? Hoe hebben ze thuis in hun jeugd geleerd om op confrontaties te reageren?

We sluiten de ochtend af met een gezamenlijke oefening. Erno geeft ons een simpele opdracht: loop van de ene kant van de ruimte naar de andere kant. Hij vraagt aan Reina, de vrouw met de zonnebril, om in het midden van de ruimte te gaan staan en te proberen ons tegen te houden. Ze gaat schoorvoetend akkoord en loopt nonchalant naar voren. Vervolgens stapt ze doelgericht en zelfverzekerd op iedereen af: "Waarom loop je achter al die anderen aan naar de overkant? Kom bij mij, ik heb je hulp nodig! Samen staan we sterk en krijgen we de anderen ook wel mee." Binnen een mum van tijd heeft meer dan de helft van de groep zich bij haar aangesloten en zijn er nog maar een paar deelnemers van de ene naar de andere kant aan het lopen. "Wat doen jullie nou!" roept Erno in vrolijk gespeelde verontwaardiging: "Jullie hadden zo'n simpele opdracht en jullie hebben je allemaal meteen door haar laten inpakken. Hoe kan dat?" Een van de eerste deelnemers die naar het kamp van Reina is overgestapt legt zijn motivatie uit: "Ze vroeg zo straightforward of ik haar wilde helpen. Hoe kan ik daar nou nee te zeggen? Ze is toch mijn familie, die laat je niet in de steek." Iedereen lacht. André beaamt dat Erno het de groep wel lastig heeft gemaakt door Reina in het midden te zetten. "Jij hebt zo'n charisma, Reina. Als jij iets voor elkaar wilt krijgen, kun je werkelijk iedereen met dat charisma overtuigen." Er ontstaat een gesprek over het onderscheid tussen groepsdruk en solidariteit.

Aan het einde van de middag bekijken we samen de zwart-wit portretfoto's die van alle deelnemers aan het opleidingstraject zijn gemaakt. Reina staat er breed lachend op met een groep kinderen uit haar buurt. Ze geeft een klein jongetje een stevige omhelzing. Ik zie dat het charisma ook van dit plaatje af spat. Bij de afsluiting van de middag reflecteer ik op mijn eigen indrukken. Toen we vanmorgen in de kring zaten was Reina nog een onbekende voor me en kwam ze ongeïnteresseerd en weinig betrokken op me over. Gaandeweg de dag heb ik gezien hoe zij in staat is om haar omgeving juist letterlijk en figuurlijk in beweging te krijgen.

Ook ik ben gevoelig voor beeldvorming, bedenk ik me. In de setting van deze chique coachingsruimte riep Reina's streetwise houding bij mij de associatie op van iemand die is uitgecheckt, terwijl ze juist enorm betrokken is bij het programma. Het is precies dit soort beeldvorming die Credible Messengers in de stad beogen te doorbreken. Zij willen jongeren bereiken en begeleiden waarvan anderen ook denken dat ze al lang zijn uitgecheckt. Juist deze jongeren verdienen extra aandacht en nieuwe kansen om zich te ontwikkelen, geven de deelnemers aan het opleidingstraject aan.

1.2.a. Het kernthema 'Ik' in het opleidingstraject

Mechanismen achter gedrag herkennen

Tijdens het opleidingstraject wordt veel gebruik gemaakt van **coachingtechnieken**. Credible Messengers geven aan dit heel waardevol te vinden omdat ze zichzelf beter hebben leren

kennen en door de oefeningen en gesprekken tijdens de trainingen meer bewust zijn gaan reflecteren op hun eigen gedrag en dat van de jongeren waar ze mee werken. Ze geven aan de diepgang van de gesprekken tijdens de training te waarderen. De procesbegeleiders delen veel kennis die hen helpt om de dieper liggende mechanismes die schuil gaan achter bepaald gedrag van henzelf of anderen te leren kennen. Kwasi, Credible Messenger van de derde lichting van het opleidingstraject zegt hierover:

“We zaten in de kring en André vertelde dat je een ander pas goed kan helpen en begrijpen als je jezelf hebt geheeld. Als je datgene wat is geweest een plek kan geven. Daar had ik nog nooit zo over nagedacht. Ik zie mijn verleden ook als iets waar ik niet graag over vertel, dat ik heb vastgezet, maar ook andere gebeurtenissen in mijn leven die ik eigenlijk altijd als obstakel heb gezien. Nu pas begin ik die een beetje te zien als kracht. Vanuit daar kan ik een ander ook verder helpen. Als ik ooit een cliënt heb die zoiets heeft meegemaakt weet ik heel goed hoe ik me in hem zou kunnen verplaatsen. Ik vind het heel lastig om me kwetsbaar op te stellen. Ik weet niet wat een reactie is van een ander. Dat heb ik wel een beetje geleerd. Ik heb hier geleerd dat gevoelig zijn of iets gevoelig zeggen niet verkeerd is.”

Lichaamswerk

Tijdens de training wordt ook veel **lichaamswerk** gedaan. Credible Messengers geven aan dat ze zichzelf niet alleen op cognitief, maar ook op fysiek en emotioneel niveau beter zijn gaan begrijpen. Dit helpt hen om beter voor zichzelf te zorgen, bijvoorbeeld door meer emoties te tonen of meer balans te zoeken in activiteiten en momenten van zelfzorg, maar deze nieuwe inzichten nemen ze ook mee in hun werk met jongeren. Door de bewuste ontwikkeling die ze zelf hebben doorgemaakt ervaren ze ook meer ruimte en inzicht om jongeren op een manier te steunen die bij hen past. Ademhalingstechnieken zetten ze bijvoorbeeld in om jongeren te leren hoe zij met frustraties en heftige emoties om kunnen gaan. Denzel, credible messenger uit de derde lichting van het opleidingstraject zegt hierover:

“Ik heb dingen geleerd die ik zonder dit niet geleerd had. Ademhalingstraining. Dat je dat kunt terugkoppelen naar het werk wat je doet. Een jongen kan wat doen maar dan moet je heel erg bij jezelf blijven, echt rust nemen, ademen. Als je dat zo hoort dan denk je van het zal wel, maar ik heb het echt zo ervaren. Ik heb het privé wel eens toegepast. Toen merkte ik dat ik heel erg uit m’n slof wou schieten en toen dacht ik van laat me even goed ademen. Ik was gewoon minder geïrriteerd, en ik dacht van het zal wel het is goed zo. Toen liet ik het gewoon los. Ik hoop dat ik daar vaker aan kan terugdenken.”

Youssef vertelt dat hij vergelijkbare inzichten toepast in zijn werk met jongeren:

“Ik ga heel vaak met jongeren mee naar rechtszaken. En als ze het dan even niet meer weten dan draaien

ze zich om en dan kijken ze naar mij en dan laat ik ze zien van; haal adem! En dan kijken ze weer terug en dan een knipoogje, en dan komt er zoveel uit hun mond.”

1.2.b. Het kernthema ‘Wij’ in het opleidingstraject

Ervaringskennis

Credible messengers waarderen dat er binnen de ADAMAS opleiding veel ruimte is om eigen **ervaringskennis** in te brengen en inzichten te delen die deelnemers hebben opgedaan in de wijken waar ze actief zijn, om met elkaar te zoeken naar effectieve manieren om jongeren te begeleiden. De procesbegeleiders spreken de deelnemers steeds aan op hun eigen expertise, en proberen die op een coachende manier te versterken. Hierdoor ontdekken de Credible Messengers ook dat ze inzichten die ze hebben opgedaan vanuit moeilijke ervaringen uit hun verleden professioneel in kunnen zetten in hun werk met jongeren. Hun ervaringskennis kan bijdragen aan het opbouwen van een vertrouwensband met jongeren die zich bij professionals zonder deze ervaringskennis vaak onbegrepen voelen. Tegelijkertijd voelen de Credible Messengers zich zelf in professionele samenwerkingsverbanden ook vaak onbegrepen, juist omdat zij andere, vaak heftigere ervaringen hebben opgedaan in het verleden. Marlon zegt hierover:

“Voor mij was het ook voornamelijk m’n verleden wat ik ervaar als iets lelijks, en dat werd op een gegeven moment een kracht. Ik kon er ook gewoon over vertellen, ik kon gewoon mezelf zijn. Niemand die op me neerkeek en dacht van wat een rare gozer.”

Credible Messengers benadrukken dat **het kunnen delen van je verhaal en ervaringen** een eerste stap is die voor hen noodzakelijk is om pas daarna goed strategisch te kunnen samenwerken met instituties. Erkenning van die verhalen en ervaringen is een basisvoorwaarde, waar binnen het opleidingstraject veel in wordt geïnvesteerd. Felicity, deelnemster aan de derde lichting van het trainingstraject zegt hierover:

“Ik heb vaker deelgenomen aan trajecten. Ik dacht het is weer gewoon zo’n traject. Nu wil ik eigenlijk tegen mensen zeggen van ik kan het eigenlijk niet uitleggen, ik ben zo enthousiast. Wat het voor mij zo waardevol maakt is dat ik me serieus genomen voel. Normaal kom je in zo’n traject en dan heb je begeleiders die jou iets uit komen leggen en nu was het een wisselwerking. Het was niet dat zij kwamen van wij weten alles en we gaan het aan jullie leren. Door onderdeel hiervan te zijn voel je je ook serieus genomen in andere projecten. Je voelt je echt van waarde gewoon ook. Robin en André spreken het vaak ook uit op het moment dat een verhaal van ons hen op een ander idee brengt. Van joh, zo had ik er nog niet over nagedacht. We hebben heel erg de ruimte gekregen om gewoon zelf iets te vertellen.”

Daarnaast leren de Credible Messengers tijdens hun opleiding ook om **juist voorbij hun eigen ervaringen te kijken** en hun ervaringskennis in een breder perspectief te plaatsen. Ze leren hun eigen inzichten te contextualiseren en gebruiken inzichten uit breder toepasbare theorie en praktijk om eigen ervaringsverhalen te duiden. Dit draagt bij aan de professionele ontwikkeling van Credible Messengers, omdat ze een macroperspectief op sociale mechanismen en maatschappelijke ontwikkelingen leren verbinden aan een mesoperspectief op sociale interacties in een lokale context en het microperspectief van persoonlijke ontwikkeling. Dit helpt hen bovendien bij het uitbouwen van hun netwerk. Youssef zegt hierover:

“Persoonlijk heb ik ook geleerd dat ik bepaalde dingen ook echt los moet laten. Ik was echt een binnenvetter maar ik heb geleerd om dingen in het grotere geheel te zien van ik, wij wijk, wereld. Daarmee kan ik ook beter m’n stappen plannen van ik ga met die wel in gesprek en met die niet. Ik kan strategischer denken en ik krijg gewoon veel meer voor elkaar want ik zit nu in een netwerk waar je u tegen zegt. Dat had ik eerst echt niet.”

Verplaatsen in de ander

Verschillende onderdelen van het opleidingstraject nodigen de Credible Messengers uit om in de schoenen van iemand anders te gaan staan en je te **verplaatsen in de ervaringen, emoties en redenties van een andere sociale groep of institutionele partij** waar je je niet direct mee kunt identificeren. Er wordt bijvoorbeeld veel met rollenspellen gewerkt. Deelnemers vinden dit waardevol omdat het hen inzicht geeft in sociale processen en hun kijk op de manier van denken en werken van netwerkpartners heeft veranderd. Eenzijdige beelden over institutionele partijen, zoals de politie, de gemeente of het OM worden bijvoorbeeld bijgesteld, maar ook eenzijdige beelden over de beweegredenen van jongeren die veel tijd op straat doorbrengen worden bijgesteld. Credible Messengers leren op deze manier ook hoe ze er achter kunnen komen wat er speelt bij jongeren als ze hier niet direct open over durven spreken, hoe ze jongeren kunnen raken of motiveren, en hoe ze iets los kunnen maken bij de ander dat hen in beweging krijgt. Dit oefenen ze vrij letterlijk tijdens de training met rollenspellen. Bijvoorbeeld bij de opdracht waarbij Robin op een stoel bleef zitten en niemand wist waarom. Iedereen moest om de beurt proberen om Robin van haar stoel te krijgen door de juiste vragen te stellen en te ontdekken wat er met haar aan de hand was. Ze bleek een gat in haar broek te hebben waar ze zich voor schaamde. De les was: Hoe overtuig je iemand om iets te doen zonder autoritair te worden, maar aan te sluiten bij zijn of haar beleving?

1.2.c. Het kernthema ‘Wijk’ in het opleidingstraject

Omgaan met straatloyaliteit

Het **omgaan met straatloyaliteit** en ervaringen met het bewegen tussen verschillende werelden komt ter sprake tijdens de training. Credible Messengers vinden het prettig om het over dit thema met elkaar te kunnen hebben, omdat ze vaak het gevoel hebben dat van ze wordt verwacht dat ze kant kiezen: of je bent er voor je jongeren in de wijk, of je bent er voor de overheid. Deelnemers geven aan te hebben geleerd dat je de belangen van de jongeren waar je mee werkt ook kunt representeren en recht kunt doen terwijl je tegelijkertijd samenwerkt met institutionele partners. Reina zegt hierover:

“Ik kom best uit een beruchte buurt, er is veel jongerenproblematiek. Jongeren die in de drugsriminaliteit belanden, en ik ken heel veel van

die jongeren gewoon goed maar op een hele andere manier. En ik zit altijd in een soort tweestrijd van ik ben niet zoals hun maar ik ken ze wel en heb ook een soort liefde voor ze. Michiel [een van de experts die een workshop heeft gegeven] vertelde over hoe hij met die mensen omgaat uit zijn verleden en dat ie ze nog steeds ziet op bruiloften etc., maar dat ie wel gewoon zijn werk kan doen en dat het niet zorgt voor onveilige situaties of belemmeringen en dat heeft me heel erg aan het denken gezet. Van hoe kun je wel gewoon die liefde voelen voor die mensen maar niet per se dat je je geassocieerd met ze voelt. Het heeft me een soort rust gegeven. Eerst dacht ik van het kan niet. Eigenlijk wilde ik in elke ruimte waar ik kwam dat mensen niet eens wisten dat ik uit die buurt kwam. En nu voel ik dat niet meer per se, dat ze dat niet mogen weten ofzo. Want ik ben niet onderdeel van hun ofzo. Van de wijk wel, maar de wijk maakt mij niet als persoon.”

Alle deelnemers kennen de stad Amsterdam heel goed en voelen zich enorm betrokken en verbonden met de wijken waar ze actief in zijn. Deelnemers zitten echt in de **haarvaten van de wijk** en dit leidt tijdens de gesprekken vaak tot herkenning, ook als deelnemers niet met elkaars wijk bekend zijn. De herkenning zit hem vooral in het type ervaringen dat jongeren hebben in de wijk, en gelijksoortige omstandigheden waarin jongeren opgroeien, waardoor ervaringen van uitsluiting vaak vergelijkbaar zijn, net als de drang bij jongeren om zich te bewijzen en via andere, vaak illegale wegen erkenning te krijgen en geld te verdienen.

1.2.d. Het kernthema ‘Wereld’ in het opleidingstraject

Inzicht bieden in de leefwereld van jongeren

Deelnemers geven aan dat zij verschillende overheidsinstanties en professionals die met jongeren werken, maar verder van de belevingswereld van deze jongeren af staan, **inzicht** kunnen **geven in de leefwereld van jongeren**. Ze zien dat met name beleidsmakers die zijn opgegroeid in een heel andere wijk of sociale context dan de jongeren waar ze beleid voor maken, vaak maar een beperkt inzicht hebben in de omgeving van deze jongeren, en daarom ook niet altijd goed kunnen aanvoelen waarom jongeren bepaalde keuzes maken. Ze zien voor zichzelf een rol weggelegd om de ervaringen en perspectieven van deze jongeren als het ware te ‘vertalen’ naar een professionele context, zodat verschillende perspectieven elkaar kunnen aanvullen. Houda, credible messenger van de derde lichte, zegt hierover:

“In mijn ideale werkdag zou ik heel veel één op één gesprekken voeren met jongeren op een heel laagdrempelige manier. En datgene wat de jongeren vertellen en meemaken zou ik vervolgens meenemen naar het systeem. Want veel professionals hebben geen flauw benul van hoe de leefwereld van die jongeren er uit ziet. En je kunt zo tegelijkertijd jongeren een stem geven want die komen nooit bij beleidsmakers uit, of zelden.”

Netwerkversterking

Credible Messengers ervaren een **sterker eigen handelingsperspectief in relatie tot instituties**. Ze hebben geoefend met nieuwe manieren waarop ze met netwerkpartners kunnen samenwerken vanuit een gedeelde ambitie om jongeren te ondersteunen. Daarbij komen ze tot het inzicht dat sleutelfiguren met feeling met de leefwereld van 'de straat' en instituties niet altijd tegenover elkaar hoeven staan, maar ook elkaars expertise en krachten kunnen benutten. Clarice, credible messenger van de tweede lichting zegt hierover:

"We deden een rollenspel over hoe je subsidie krijgt voor je project. Dat heeft me inzicht gegeven in hoe dit soort dingen werken. Van je moet eigenlijk ook op dat niveau kunnen meespelen. In plaats van te zeuren en te klagen probeer ik nou te kijken hoe je het wel kan omzetten tot iets positiefs. Als ik een jongen zou begeleiden en die zou bij mij klagen van fuck the system en dit en dat, dan kan ik vertellen dat het niet zo is."

Deelnemers geven aan bij ADAMAS hun **netwerk vergroot** te hebben, waardoor ze beter weten bij wie ze kunnen aankloppen als jongeren met een vraag of een probleem zitten. Doordat ze ook mensen bij verschillende instellingen hebben leren kennen hebben ze er ook meer vertrouwen in dat jongeren goed geholpen worden als zij hen doorverwijzen. Hierover zegt Clarice:

"Je kan nu veel sneller schakelen omdat je veel meer mensen om je heen hebt. Ik kan zo ook sneller schakelen voor jongeren want die wachten al zo lang."

Reina vult aan:

"Ik zou nu wel sneller de stap zetten naar de politie of reclassering als ik ze nodig heb bij een casus. Die stap is misschien wat kleiner geworden. Waar ik eerst m'n eigen gang ging en ze niet per se opzocht. Er was ingebroken door jongeren en toen dacht ik wel meteen van laat ik met de wijkagent praten. Terwijl normaal zou ik daar nooit aan gedacht hebben. Ik kwam er achter dat er een soort jongerenregisseur van de politie in de buurt is. Dat wist ik niet eens."

Credible Messengers geven hiermee aan dat ze zelf ook anders zijn gaan kijken naar overheidsinstanties, omdat ze persoonlijke contacten hebben opgedaan bij deze instanties en meer positieve ervaringen hebben met institutionele samenwerkingen. Marlon zegt hierover:

"Ik heb m'n netwerk vergroot met een gedeelte wat ontbrak. Ik was al in de velden bezig, maar ik had nooit contact met het systeem an sich. En nu zit ik in de ene na de andere meeting, ik ben bijna ambtenaar zeg maar. Er gaat een wereld voor je open. Wij zijn mensen die dingen heel graag willen laten lukken en het lukte eerder gewoon niet puur omdat die connectie er niet was."

Deel 2. ADAMAS als netwerkpraktijk

ADAMAS organiseert vervolgbijeenkomsten voor iedereen die het opleidingstraject heeft afgerond, waarin Credible Messengers uit het netwerk elkaar ontmoeten, casuïstiek uit hun eigen praktijk kunnen bespreken, hun kennis rond verschillende actuele thema's die spelen in de stad kunnen verdiepen, kennis kunnen delen met experts en met organisaties in gesprek kunnen gaan. Zo kunnen alumni van de verschillende lichten van het opleidingstraject samen werken aan verdere professionalisering van hun skills, en uitwisselen met netwerkpartners. In dit tweede deel van de rapportage bespreken we de werkzame factoren van ADAMAS als netwerkpraktijk en lichten we een aantal dilemma's en aandachtspunten uit die bij de doorontwikkeling van het netwerk van ADAMAS een rol spelen.

2.1. Werkzame factoren

Het is woensdagavond en we zitten in een zaaltje op het gemeentehuis. Ongeveer dertig Credible Messengers hebben een ontmoeting met twee officieren van justitie. We zitten met z'n allen in een kring, het is warm en we passen maar net in de ruimte. De sfeer is open en gezellig, er worden onderling grapjes gemaakt maar er wordt ook aandachtig naar elkaar geluisterd. De paar mensen die te laat binnen komen worden met high fives en knuffels begroet. Alle deelnemers luisteren geïnteresseerd naar elkaar. Er worden veel constructief kritische vragen gesteld, soms vanuit eigen ervaringen van de deelnemers ("Ik heb vaak terecht gestaan en voelde me altijd minderwaardig behandeld door het OM. Zijn de mensen die bij het OM werken eigenlijk wel mensen?"), soms meer in relatie tot de werkwijze van het OM ("Hebben jullie wel eens spijt gehad van een beslissing? Dat jullie denken dat jullie toch de verkeerde straf hebben opgelegd?").

Een paar deelnemers zijn heel actief in het gesprek, anderen wat stiller, maar uiteindelijk neemt zeker meer dan de helft wel een keer het woord. De dames nemen wel minder vaak het woord dan de heren. Gespreksleider André geeft veel ruimte aan de eigen inbreng van de deelnemers, af en toe kapt hij iemand af als diegene te lang aan het woord dreigt te zijn, of al te vaak gesproken heeft. Hij ziet niet altijd wie een vraag wil stellen, wat ook niet heel verwonderlijk is aangezien de groep zo groot is en veel mensen tegelijkertijd hun hand opsteken om een vraag te stellen.

Aangezien het gesprek zich makkelijk beweegt naar een dieper niveau van onderliggende principes en betekenisgeving in het rechtssysteem wordt het ook mogelijk om het systeem zelf te bevragen. Er is bijvoorbeeld discussie over de zin en impact van gevangenisstraf. Meerdere aanwezigen geven aan dat ze denken dat jongeren vooral harder worden in de gevangenis en daar vooral leren hoe ze een nog grotere crimineel kunnen worden. Ze worden er op ideeën gebracht en ze leren er het verkeerde soort netwerk kennen. Vooral de deelnemers die zelf vast hebben gezeten beamen dit. Anderen erkennen juist dat gevangenisstraf soms nodig is om iemand voor een bepaalde periode als een soort vergelding buiten de maatschappij te plaatsen, en ook vanwege de afschrikwekkende werking.

Ik proef door het gesprek heen een beetje dat de deelnemers betwijfelen of er wel rechtvaardig geoordeeld kan worden als binnen het rechtssysteem alleen maar mensen werken die zelf geen ervaring hebben met het leven van de straat, de verleidingen die daar op de loer liggen en hoe het er daar soms aan toe gaat. De deelnemers pleiten ervoor om meer ervaringskennis in de rechtspraak in te brengen en zien voor zichzelf als Credible Messengers hier ook een rol in weggelegd. Zo ontstaat er in het gesprek ook ruimte om samen te zoeken naar mogelijkheden voor systeemverandering. Iedereen, zowel de beide officieren van justitie als de aanwezige Credible Messengers, is het er over eens dat er nog veel meer ingezet zou moeten worden op toekomstige rehabilitatie en re-integratie in de strafeisen voor jonge criminelen, bijvoorbeeld door meer in te zetten op taakstraffen in de vorm van leertrajecten in plaats van een gevangenisstraf. Jeremy benadrukt bijvoorbeeld dat er samen met jongeren gekeken moet worden waar ze hun motivatie precies vandaan halen, en of ze niet stage kunnen lopen of hun taakstraf kunnen doen bij het netwerk van ADAMAS. Therapie is ook niet alles, het helpt ook om met iemand te praten die echt zelf het leven van de straat kent, zelf ook dingen heeft meegemaakt, en kan meevoelen waar je precies doorheen gaat.

Dit wordt door verschillende anderen bevestigd, dat ervaringskennis van meerwaarde is in de begeleiding van jongeren. En dat een taakstraf waarbij je alleen papier gaat prikken op straat deze jongeren eigenlijk onvoldoende brengt om zich te kunnen ontwikkelen. Een straf zou juist ook de ontwikkeling van jongeren moeten stimuleren. In plaats van papier prikken kunnen jongeren beter binnen het netwerk van ADAMAS hun talenten voor koken, sporten, muziek maken, tekenen of ondernemen verkennen.

Aan het einde van het gesprek geeft Mourad, die zich afvroeg of de mensen die bij het OM werken eigenlijk wel mensen zijn, aan dat hij veel respect heeft voor de twee officieren. Hij zegt dat hij het jammer vindt dat hij hen niet in de rechtszaal heeft getroffen, omdat hij ziet dat zij wel degelijk oog hebben voor het eigen verhaal en de achtergrond van jonge daders. De officieren geven op hun beurt aan veel respect te hebben voor de Credible Messengers, die hen zulke goede vragen hebben gesteld over de grondslagen van en overwegingen in hun werk. De meerwaarde van deze ontmoeting lijkt er vooral in te zitten dat de deelnemers 'het systeem' leren kennen door te zien wie de gezichten daarachter zijn, en misschien ook wel dat je er in zo'n ontmoeting op uit komt dat je deels het systeem ook samen vorm geeft. De Credible Messengers leren de menselijke kant van het rechtssysteem kennen, maar vandaag zien de officieren van het OM ook de menselijke kant van de Credible Messengers.

Diversiteit

Deelnemers vinden het van grote meerwaarde dat de groep Credible Messengers zo **divers** is. Er zitten mensen bij die veel ervaring hebben met criminele netwerken op straat omdat ze hier zelf onderdeel van uit hebben gemaakt of als informele hulpverlener actief zijn in hun buurt, maar ook mensen met een professionele rol als agent, behandelaar, gemeente-ambtenaar of reclasseringswerker. Doordat al deze personen met verschillende rollen op gelijkwaardige basis deelnemen aan het traject leren deelnemers elkaars leefwereld kennen en krijgen ze meer begrip voor elkaars ervaring en context. Lea, die bij de gemeente werkt, zegt hierover:

“Ik ben heel blij dat André en Robin ons gewoon in een groep hebben gegoooid, dat we met elkaar aan de gang gingen. Dat ik met Delano een potje stond te boksen en dat hij zei van; ja de gemeente, dit en dat. En dat ik dacht van tja, inderdaad... En dat we eigenlijk later pas gingen zeggen wat iedereen deed en wat iedereen's rol was in het programma. In het begin vond ik het ook wel lastig, want ik dacht deze mensen hebben zoveel shit ervaringen met de overheid, dat kun je niet allemaal in een keer oplossen. Het gaat ook niet allemaal in een keer goed, ondanks dat we nu bij elkaar dingen kunnen regelen hebben wij ook maar beperkte invloed, maar ik heb wel het idee dat er veel meer vertrouwen onderling is nu. Zij zijn nu ook gewoon mijn maten en we doen het echt samen.”

Familiegevoel

De sfeer in de groep is open, warm en veilig. Credible Messengers benoemen dat ze binnen de groep een **familiegevoel** ervaren, wat het ook mogelijk maakt om eerlijk te zijn over je kwetsbare kanten of uitdagingen. Ze voelen zich door de procesbegeleiders en elkaar gesteund in hun ontwikkeling en halen graag feedback op bij elkaar. Dit houdt ook in dat ze kritisch naar elkaars bijdrage kijken en elkaar aanspreken als ze ruimte zien voor doorontwikkeling. Het feit dat de procesbegeleiders zich zelf ook kwetsbaar opstellen en hun persoonlijke ervaringen en visie delen draagt bij aan de **sociale veiligheid** in de groep en de onderlinge openheid. Samir, Credible Messengers uit de derde lichterling zegt hier het volgende over:

“De eerste keer toen ik kwam was ik heel gefocust. Ik had een doel voor ogen, ik wilde me verder ontwikkelen in coaching. Toen ik bij de eerste meeting binnen kwam was ik wel een beetje verward. Ik dacht van ja, een diversiteit aan mensen. Ik wist niet wat iedereen deed, ik wist de namen niet. Toen dacht ik bij mezelf van hoor ik hier wel bij. Ik wist wel wat ik wilde, maar toen ik er eenmaal was... Ik hoorde iemand was agent, eentje werkte bij reclassering, een ander was al met jongeren bezig. Ik dacht ik kom hier als ondernemer met sport. Wat is mijn rol dan hier in dit hele verhaal. De laatste dag had ik gewoon een familiegevoel. Ik heb mooie mensen leren kennen. Ik heb geleerd om me kwetsbaar op te stellen.”

Humaniseren van het systeem

De verschillende ontmoetingen tijdens intervisiebijeenkomsten en gesprekken tijdens de trainingsdagen dragen bij aan het humaniseren van partijen die Credible Messengers als ‘het systeem’ beschouwen, zoals de politie, de reclassering, het OM en de gemeente. Doordat deelnemers gezamenlijk en op gelijkwaardige basis een intensief opleidingstraject doorlopen leren ze elkaar persoonlijk kennen en ontstaat er een vertrouwensband. Dit maakt voor hen duidelijk dat binnen instituties die ze voorheen vooral als abstracte entiteiten beschouwden ook mensen werkzaam zijn die dezelfde ethische principes hebben en dezelfde ambitie delen om kansen voor jongeren te creëren. Dit draagt bij aan een herstel

van institutioneel vertrouwen, al is dit vertrouwen vaak nog wel beperkt tot die personen binnen 'het systeem' waar persoonlijk contact mee is geweest. Maar ook ontmoetingen tijdens de intervisiebijeenkomsten dragen bij aan **het uitlichten van (mede)menselijkheid**, bijvoorbeeld van de mensen die bij het OM werken en wiens beweegredenen, ervaringen, motivaties en argumentatie deelnemers door de ontmoeting beter hebben leren kennen. Pearl, Credible Messenger uit de derde lichte zegt hierover:

"Het is ook makkelijker omdat je een persoon kent die dat systeem kent. [over agent die ook aan het traject heeft deelgenomen] Ik wil wel de Pieter opzoeken in mijn wijk als het ware. Bij het rollenspel bij de politieacademie merkte ik ook hoe moeilijk het kan zijn op straat. Ik wil ook aan die jongeren overbrengen dat er ook gewoon een Pieter in dat uniform kan zitten. Daarom wil ik op zoek naar de Pieters in mijn wijk, om die connectie te maken van jongens, als hij geen uniform aan heeft is hij kapot cool. En als ie een uniform aan heeft is ie eigenlijk nog steeds cool. Dus hoe kunnen we daar connecten."

'Het systeem' leek eerst voor veel Credible Messengers generiek en onpersoonlijk, nu hebben de ze specifieke personen binnen dat systeem leren kennen die ze kunnen bellen als ze iets nodig hebben, en dat maakt groot verschil in de daadkracht die Credible Messengers ervaren.

Erkenning en herkenning

Credible Messengers geven aan dat zij het enorm waarderen dat het opleidingstraject van ADAMAS hen de ruimte en een klankbord heeft geboden om hun vaak complexe ervaringen met het leven op straat in hun wijk te delen. Veel deelnemers ervaren dat zij jongeren of bewoners/families representeren die enorm maatschappelijk in de knel zitten en tegelijkertijd vaak door instituties over het hoofd worden gezien. Om in een groep van gelijkgestemden je ervaringen, zorgen en ambities uit te kunnen spreken heeft de deelnemers zelfvertrouwen gegeven en een gevoel van **onderlinge binding en betrokkenheid** (*sense of belonging*) dat ze op andere plekken vaak missen.

2.2. Dilemma's en aandachtspunten

Methodisch handelen met voldoende speelruimte

Om als erkende interventie verder te gaan moeten Credible Messengers hun manier van werken kunnen verantwoorden en onderbouwen. Dit vraagt om een **visie op methodisch handelen**; het op een bewuste manier vormgeven van de begeleiding aan jongeren in relatie tot bepaalde doelen en uitgaande van een bepaalde beoogde effectiviteit. De vier kernthema's van het opleidingstraject IK, WIJ, WIJK, WERELD, vormen niet alleen de basis voor het opleidingstraject van de Credible Messengers zelf, maar zijn ook een belangrijke leidraad in de werkwijze die de Credible Messengers in de relatie tot jongeren ontwikkelen. Er is een gedeelde filosofie van waaruit de Credible Messengers werken. Deelnemers geven aan dat zij het daarnaast noodzakelijk vinden om hun eigen ervaringskennis in te brengen in het contact met jongeren, hun netwerk in te zetten, en hun begeleiding op een flexibele manier in te richten. Ze willen **maatwerk kunnen leveren** en ook buiten de kaders van gevestigde vormen van hulpverlening om beschikbaar zijn en een band kunnen opbouwen met jongeren. Elke jongere heeft een eigen aanpak nodig, en deelnemers willen als Credible Messenger constant in de relatie kunnen afstemmen wat op welk moment nodig is om

jongeren te kunnen ondersteunen. Deze sterke nadruk op presentie impliceert ook dat ADAMAS niet met één eenduidige methodiek werkt, elke Credible Messenger heeft zijn eigen identiteit, achtergrond, talenten en werkwijze. Het is de vraag hoe ADAMAS als interventie goed kan worden onderbouwd en gevalideerd zonder dat de **eigenheid van de individuele Credible Messengers** verloren gaat.

Daarnaast willen de Credible Messengers wel dat instanties in het gedwongen kader hen betrekken bij de hulpverlening, zodat ze in tandem met professionals uit deze sector kunnen optrekken, maar niet dat hun begeleiding zelf ook als een gedwongen vorm van hulpverlening kan worden opgeleid. Marlon, deelnemer aan de eerste lichting van het opleidingstraject zegt hierover:

“Wanneer wij met jongeren werken is dat altijd vrijwillig. Er is niet iemand die kan zeggen jij moet want wij zijn van niemand. Het werkt niet als het opgedragen wordt. Want dan word je weer een instantie waar ze eigenlijk niks mee te maken willen hebben maar die wel moet. Daar sta ik sowieso niet achter, daar staat niemand van ons achter. Het is het gevoel eigenlijk, als je een band hebt, de verbinding die je kunt krijgen, de manier waarop je met jongeren in verbinding komt, de manier waarop je met elkaar en met het systeem in verbinding staat, dat is eigenlijk key bij ADAMAS. Wij zijn er om te versterken, niet om over te nemen. Er zijn al heel veel dingen die goed werken, maar er vallen natuurlijk gaten, dat is waar het systeem niet werkt, en daar stappen wij in. Het moet niet zo zijn dat mensen gaan zeggen ja jij moet, want dan krijg je een hele andere situatie.”

Balans tussen persoonlijke en professionele betrokkenheid

De Credible Messengers hebben **geen negen tot vijf mentaliteit**, en geven aan dat jongeren behoefte hebben aan een **persoonlijke benadering** en een type begeleiding die dichtbij en betrokken is, en niet in een ‘behandelingskader’ past. Dit type begeleiding vraagt om een ruime mate van **professionele autonomie** en ‘speelruimte’ voor de Credible Messengers om buiten vooraf bepaalde kaders om hun eigen relatie met jongeren vorm te geven. Het is de vraag hoe een dergelijke begeleidingsvorm met veel niet-ingevulde speelruimte als interventie institutioneel erkend kan worden. Daarnaast is het de vraag hoe de Credible Messengers het beste begeleid kunnen worden in hun rol van voorbeeldfiguur voor jongeren, die ook wat betreft energie en persoonlijk commitment veel van ze vraagt. De **grens tussen je persoonlijke betrokkenheid en professionele rol** kan lastig te bewaken zijn. Verschillende deelnemers spreken daarnaast hun zorg uit dat hun ervaringskennis als Credible Messengers door netwerkpartners niet altijd serieus wordt genomen en dat ze soms zelfs het gevoel hebben dat ze als ‘concurrent’ worden gezien. Ze hebben er tenslotte niet voor gestudeerd en kunnen niet allemaal een ‘papiertje’ laten zien.

Jeremy, deelnemer aan de eerste lichting van het opleidingstraject vertelt hierover:

“Ik heb zelf in m’n jeugd zeven jaar lang in allerlei instellingen en gevangenissen gezeten. En dan is het vaak van we gaan drie maanden even bezig en dan moeten we een rapport schrijven en dan komt er iets uit, terwijl een Credible Messenger op een

heel andere manier met iemand in zee gaat, en ook aangeeft van hé, stel je voor het voortraject loopt af, je kunt me altijd bellen, je wordt een soort familie. Die jongeren hebben er echt niks aan als iemand alleen voor drie of zes maanden iets met ze aangaat. Ze gaan me om twaalf uur 's avonds bellen van hé, het gaat niet goed ik heb hulp nodig. Bijvoorbeeld een jongere die geen vaderfiguur heeft, de tijd en motivatie die jongeren nodig hebben is eigenlijk heel weinig, maar het is heel moeilijk voor ze om iemand te vinden die een voorbeeldfiguur voor ze wil zijn."

Verduurzaming

Credible Messengers geven aan dat ze graag een **ADAMAS headquarters** zouden willen hebben waar ze elkaar op regelmatige basis kunnen ontmoeten om ervaringen uit te wisselen en in de vorm van intervisie elkaar kunnen blijven ondersteunen in hun ontwikkeling. Op deze plek zouden ze ook jongeren kunnen ontvangen voor coaching, eigen projecten kunnen ontwikkelen samen met jongeren, en organisaties kunnen ontvangen. De wens is om op deze plek te kunnen koken, een studio te hebben en andere werkruimtes.

Credible Messengers geven aan niet alleen behoefte te hebben aan een eigen plek in de stad, maar ook aan institutionele erkenning. Het feit dat er onzekerheid is over commitment of de toekomstige financiering van ADAMAS geeft onrust. De meeste deelnemers hebben in het verleden negatieve ervaringen gehad met instituties en hebben zich niet altijd in hun expertise erkend gevoeld. Het feit dat de toekomst van ADAMAS onzeker is maakt het **herwonnen vertrouwen in institutionele partners precair**. Dit komt ook omdat er onduidelijkheid is over de manier waarop de samenwerking tussen ADAMAS en institutionele partners precies vormgegeven kan worden. Credible Messengers worden regelmatig gevraagd om advies te geven en hun expertise te delen, maar ze krijgen hier nog niet altijd voor betaald, of afspraken over opdrachtgeverschap/opdrachtnemerschap zijn niet passend bij de wensen en mogelijkheden van de Credible Messengers. Daarnaast bestaat **het risico dat de Credible Messengers overvraagd worden**. Michiel, een van de adviseurs uit het netwerk van ADAMAS zegt hierover:

"Er is straks een hele grote groep Credible Messengers. Sommigen willen wel voor zichzelf opdrachten binnen halen. Het idee is soms wel van we hebben gewoon een grote groep vrijwilligers en die kunnen we inzetten hier en daar. Maar zo werkt het niet. Deze mensen doen al heel veel vrijwillig. Er is geld nodig. Dat je een democratisch model ontwikkelt, als de buurt zegt we hebben ergens Credible Messengers voor nodig, dat er dan een budget is waar zij aanspraak op kunnen maken. Dat geeft ook volume. Ook door ze actief te houden, en daar heb je geld en commitment voor nodig."

Verschillende credible messengers geven aan dat ze graag meer **ondersteuning** zouden willen krijgen **bij het aanvragen van financiële middelen** om zowel hun eigen netwerk door te ontwikkelen als de verschillende plannen die ze hebben om jongeren te ondersteunen te realiseren. Ze zouden graag hulp krijgen bij fondsenwerving en geven aan

dat ze het belangrijk vinden om niet van één financier of subsidiegever afhankelijk te zijn, maar graag voor verschillende taken verschillende middelen zouden willen kunnen inzetten. De vraag naar verduurzaming speelt ook een rol in de **begeleiding van de Credible Messengers in hun eigen professionele ontwikkeling**. Credible messengers uit het opleidingstraject voelen zich uitgenodigd en gesteund om hun ambities te concretiseren. Er komt tijdens de trainingsdagen veel energie los en deelnemers moedigen elkaar aan om hun dromen uit te spreken. Veel plannen en ambities zijn echter niet van de ene op de andere dag gerealiseerd, dat beseffen de Credible Messengers ook. Het is de vraag wat er voor nodig is om iedereen ook op de lange termijn te blijven ondersteunen bij het realiseren van plannen en hoe iedereen ook in het werken met elkaar binnen het ADAMAS netwerk de positieve energie vast kan houden die tijdens het opleidingstraject is ontstaan. Kwasi geeft als volgt uitdrukking aan zijn droom voor ADAMAS:

“De gemeente en de overheid moeten gaan erkennen dat dit nodig is. Want alleen daarmee kunnen ze op een lange termijn aan ons netwerk bij blijven dragen. Dat het generaties overstijgt. Het moet een plek zijn waar iedereen naartoe kan blijven gaan. Het moet niet politiek afhankelijk zijn, het moet maatschappelijk afhankelijk zijn, het is van ons met z’n allen.”

Credible voor wie?

Deelnemers geven aan dat ze willen dat ADAMAS als netwerkorganisatie professionaliseert. Credible Messengers worden steeds vaker gevraagd door de gemeente en andere overheidsinstanties om advies te geven over kwesties die spelen rond jeugd en veiligheid. Een aantal Credible Messengers heeft bijvoorbeeld advies gegeven aan de politie over ethische overwegingen in relatie tot preventief fouilleren in bepaalde gebieden in Amsterdam. Ze delen graag hun expertise en willen niet alleen een passende financiële vergoeding krijgen voor hun diensten, maar geven aan ook **de erkenning van hun professionele inbreng in de ontwikkeling van beleid en interventies** op het gebied van jeugd en veiligheid in de stad belangrijk te vinden. Een aantal deelnemers geeft daarnaast aan dat ze graag zouden zien dat de begeleiding van Credible Messengers zich zou ontwikkelen tot een **erkende interventie** waar justitiële partners, zorginstellingen en scholen jongeren naar door kunnen verwijzen voor coaching. Deze vraag naar institutionele erkenning roept echter ook de vraag op hoe ADAMAS kan blijven werken aan ‘credibility’ in verschillende werelden. Er leeft ook een angst onder Credible Messengers dat het moeilijker zou kunnen worden om bij de leefwereld van jongeren op straat te blijven aansluiten als ADAMAS als organisatie meer geïnstitutionaliseerd raakt.

“Je wilt ook je loyaliteit naar jongeren in de wijk toe behouden en dat lukt niet als je als een straatcoach op een fiets van de gemeente rondrijdt, bijvoorbeeld”,

zegt netwerkpartner Lea hierover. Een belangrijk aandachtspunt is hoe ADAMAS als organisatie haar **eigen karakter en positie in de verschillende wijken kan behouden**, terwijl er tegelijkertijd een professionaliseringsslag plaats vindt.

Daarnaast hebben de Credible Messengers ook behoefte aan samenwerking met institutionele partners die bereid zijn om hun eigen perspectieven en handelingskaders kritisch onder de loep te nemen en waar nodig te vernieuwen om beter tegemoet te kunnen komen aan de behoeftes van die jongeren die nu nog het minst goed worden bereikt door instituties. De Credible Messengers benadrukken dat zij hun werk niet alleen kunnen doen, maar zich wel gesteund moeten weten door institutionele partners die nieuwe

samenwerkingsvormen willen initiëren waarbinnen de wereld van de straat beter kan worden verbonden met de wereld van ‘het systeem’. Zoals Lea het verwoordt:

“Er moet wel iemand bij de poort klaar staan om open te doen als wij aankloppen met ons netwerk.”

Daarbij willen Credible Messengers in de communicatie respectvol worden bejegend en serieus worden genomen door institutionele partners, en vinden ze het belangrijk dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over gedeelde verantwoordelijkheid voor het welzijn van jongeren. Verschillende Credible Messengers zijn bang dat institutionele partners de benadering van ADAMAS te veel als een wondermiddel zouden kunnen gaan zien en jongeren die als ‘te moeilijk’ beschouwd worden aan hen gaan overdragen terwijl zij zelf hun handen ervan af trekken. Met andere woorden: de Credible Messengers willen door institutionele partners niet als gevaar, concurrent of wondermiddel gezien worden, maar wel als gelijkwaardige samenwerkingspartner met een eigen expertise die ingebracht kan worden in complexe casussen die vragen om extra inzicht in de belevingswereld van jongeren die veel tijd op straat doorbrengen.

Deel 3: Zomerprogramma ADAMAS voor jongeren

In de zomer van 2022 organiseerden drie Credible Messengers samen een zomerprogramma voor een groep van 13 jongens tussen de 15 en 20 jaar uit verschillende delen van Amsterdam, met name uit Zuidoost. Doel van het programma was om deze jongens gedurende drie weken een nuttige dagbesteding aan te bieden in een periode waarin de scholen gesloten waren, aansluitend op hun eigen wensen en behoeften. Het ging om jongens die allemaal in aanraking zijn geweest met jeugdcriminaliteit en voor wie het reguliere aanbod van het jongerenwerk of sportbuurtwerk niet voldoende passend was. Ze komen niet graag op regelmatige basis in buurthuizen of sportcentra in hun eigen wijk omdat ze daar anderen tegen zouden kunnen komen met wie ze rivaliteit of conflicten ervaren, of in het verleden hebben ervaren. De drie initiatiefnemende Credible Messengers nodigden jongens uit hun eigen netwerk uit van wie ze wisten dat ze graag andere keuzes, weg van de criminaliteit, wilden maken, maar die de skills en het netwerk misten om dat te doen. Het zijn allemaal jongens die graag creatief bezig zijn, vooral hiphop muziek vormde een gedeelde interesse. Gedurende drie weken kwamen ze drie dagen per week samen om nummers te schrijven en op te nemen in een muziekstudio, samen boodschappen te doen en te eten, en ontmoetingen te hebben met gastsprekers. Een van de begeleiders beschrijft de deelnemers en de ambities van het zomerprogramma als volgt:

“We hebben jongens uit verschillende delen van de stad bij elkaar gebracht met vergelijkbare problematiek. Ze komen uit wijken die je als kansarm kunt omschrijven. Ze komen vaak hun buurt nauwelijks uit en er is veel armoede thuis. We hebben een jongen gehad die al een dag niks had gegeten toen hij hier kwam omdat z’n laatste ei de avond ervoor thuis kapot was gevallen. Wat wij proberen te doen is perspectief bieden. Twee jongens gaven bijvoorbeeld aan dat ze opzagen tegen de zomer, omdat er dan geen school is en ze bang waren om terug te vallen in hun oude vriendengroep, juist nu hun rechtszaak was afgerond. Wij willen dat deze groep een fundament

voor deze jongens is. Ik vind het belangrijk dat als alles wegvalt wij er nog steeds zijn. Dat we stabiliteit bieden. Daar hebben wij niet veel voor nodig, ik ben al tevreden als we elke dag boodschappen op tafel kunnen zetten. Dat er eten is, dat we ze geld kunnen geven voor de trein. En dat als je een keertje in de fout gaat, dat wij er nog steeds zijn. We willen een basis voor de jongens bieden van waaruit ze weer verder kunnen. Van de deelnemers is niemand meer in de problemen gekomen met politie of justitie de laatste maanden, een jongen is terug naar school gegaan en vier van hen hebben nu een baantje. Wij controleren er ook op dat ze naar school gaan of werken. Deze jongens zijn op een bepaalde route waar ze niet meer terug kunnen kijken naar de start. We willen dat ze zien dat het gras groener is aan de overkant. Eerst zagen ze alleen maar grind overal om zich heen. We willen dat ze mogelijkheden zien om te groeien.”

De deelnemers kenden elkaar niet van tevoren maar de sfeer was meteen vanaf het begin relaxt, open en vriendschappelijk, vertellen vier deelnemers in een focusgroep gesprek, drie maanden na hun deelname aan het programma. Hieronder worden de werkzame factoren van dit zomerprogramma vanuit het perspectief van de deelnemers en initiatiefnemers besproken en worden enkele mogelijkheden voor doorontwikkeling toegelicht.

3.1. Werkzame factoren

Voorzien in basisbehoeften

Bij de vraag wat hen is bijgebleven van het zomerprogramma benoemen deelnemers in eerste instantie vooral zaken die als randvoorwaarden of bijkomende, aardige extra's gezien zouden kunnen worden door 'buitenstaanders', maar waar de jongens zelf een fundamenteel belang aan hechten. Een van hen zegt bijvoorbeeld:

“Ik heb de beste herinneringen aan het eten. Elke dag was er gewoon zulk lekker eten voor ons. Er waren broodjes, speciale tosti's, de tafel stond vol. Die tosti's smaakten echt naar God, gewoon. Het was alsof het elke dag Kerst was, ik kon het niet geloven.”

Niet alleen het eten heeft indruk gemaakt, de jongens vertellen ook over hoodies met een zelfgemaakt ADAMAS logo die ze cadeau hebben gekregen en met trots dragen. Een andere deelnemer vertelt dat een van de begeleiders hem mee heeft genomen naar een sportwinkel om nieuwe kleding te kopen. Het was de begeleider opgevallen dat deze jongen steeds dezelfde kleding droeg die niet paste bij het seizoen. Na wat doorvragen bleek de jongen niets anders te hebben.

Tijdens het zomerprogramma, maar ook in de maanden erna, hebben de begeleiders de deelnemers geholpen om **in hun basisbehoeften te voorzien**, door ze soms een tas boodschappen mee naar huis te geven, ze mee uit lunchen te nemen, of ze aan nieuwe kleding te helpen. Het voorzien in basisbehoeften is voor deze jongeren belangrijk omdat ze allemaal een **kwetsbare thuissituatie** hebben en opgroeien in een context waar weinig geld

en kansen voor ontwikkeling voorhanden zijn. Deze ondersteuning heeft niet alleen een materiële functie. Het heeft de deelnemers een **diepgaand en duurzaam gevoel van respect en betrokkenheid** gegeven dat ze vaak missen in relatie tot andere hulpverleners. Ze krijgen het gevoel dat ze het waard zijn om naar een goede levensstandaard te leven, en dat ze het verdienen om hierbij geholpen te worden. De begeleiders hebben hun ondersteuning op zo'n manier aangeboden dat de deelnemers zich niet hulpbehoevend of kwetsbaar hebben gevoeld, maar juist het gevoel kregen dat ze in hun waarde werden gelaten. Dit heeft eraan bijgedragen dat deelnemers het makkelijker zijn gaan vinden om hulp te vragen en dat er in de onderlinge relaties ook een **wederkerige zorgzaamheid** is ontstaan. Zo vertelt een van de begeleiders dat een aantal deelnemers hem hebben geholpen met verhuizen en hem een verjaardagskado hebben gegeven.

Familiegevoel

De deelnemers vertellen alle vier dat ze in eerste instantie sceptisch waren over hun deelname aan het project. Ze wisten niet precies wat ze konden verwachten van het programma en het voelde als een flinke tijdsinvestering. Toch kwamen ze allemaal na de eerste dag terug. Ze vinden het moeilijk om precies onder woorden te brengen waarom. "Het is een gevoel," zegt een van de jongens. Meteen vanaf het begin voelde hij een klik met de andere jongens, die allemaal dezelfde interesses bleken te hebben. De begeleiders zorgden er bovendien voor dat hij zich op z'n gemak voelde. Ze vroegen hem niet wat hij in het verleden gedaan had, maar focusten op zijn toekomstdromen. Gaandeweg zijn ze elkaar als familie gaan zien, vertellen ook de andere jongens. Dit betekent dat ze **elkaar aanvoelen, elkaar stimuleren, en voor elkaar klaarstaan**. Ze voelen dat de begeleiders er **écht en onvoorwaardelijk voor hen zijn**. Een van de jongens legt dit als volgt uit: "We zijn gewoon broeders van elkaar. Ze staan niet boven ons, maar naast ons. Bij andere projecten zit er vaak een soort van muur tussen. Maar hier begrijpen ze je gewoon, en wij begrijpen hen ook. Zij hebben ook geen geheimen voor ons. Ze vertellen gewoon dat zij vroeger ook fouten hebben gemaakt, en hoe ze daarna veranderd zijn. Ze spreken ons echt wel aan als we wat fout dan. Maar dan is het niet meteen zo van: "Wat heb je gedaan?!" Maar ze gaan rustig met je zitten over hoe je het beter kunt doen. Ik heb daarom ook geen gedwongen gevoel. Ik mag zeggen wat ik wil. En als ik er niet was, dan gingen ze me gewoon bellen dat ik moest komen en dat ze me gingen ophalen. Ook al zou ik veel te laat zijn, ze zouden alsnog op me wachten." Dit gevoel dat de begeleiders de jongens **niet loslaten**, ook niet als ze een misstap begaan of als het moeilijk wordt delen de andere jongens.

Complimenten

Het familiegevoel werd volgens de jongens versterkt omdat ze allemaal met dezelfde mindset aan het project deelnamen. Een van de jongens vertelt hierover:

"We komen allemaal van ver. De eerste dag durfde ik niet te eten, ik wist niet of ik deze mensen wel kon vertrouwen. Maar al snel werden we één als groep. De energie was gewoon goed, er was zoveel respect voor elkaar. Ik denk dat we allemaal gewoon klaar waren met de bullshit de hele tijd. We waren klaar om de volgende stap te zetten. We zagen dit niet als een dagbesteding-dingetje, we wilden allemaal echt serieus muziek maken. Dus we gingen elkaar ook tips geven. Iedereen die in de studio een nummer opnam werd gehyped door de anderen."

Deze jongen vertelt over een groepsgesprek waarin ze met elkaar bespraken wie hun inspiratiebron was. Grote helden als Tupac kwamen voorbij, maar hij noemde een van de andere deelnemers als inspiratiebron, die bezig is met het opzetten van een eigen kledinglijn. Het was een emotioneel moment omdat de deelnemers zich niet alleen beseften

hoe sterk hun band was geworden, maar ook dat ze van elkaar konden leren en **elkaar positieve ondersteuning en vertrouwen konden geven**. Een bijzonder gevoel voor jongens die vaak worden aangesproken op wat ze niet kunnen of niet goed doen, en het thuis, op school en in de wijk niet gewend zijn om **complimenten te krijgen**. Dat ze tijdens het zomerprogramma niet alleen complimenten kregen van de begeleiders maar ook van elkaar, hielp de jongens om in elkaars gezelschap een pantser te laten zakken en uit de overleefstand te komen. Ze durfden in elkaars bijzijn te dromen van mogelijkheden waar ze eerder nog niet bewust bij stil hadden gestaan. Zoals een van de jongens het samenvatte:

“Zonder family is money niks waard, hoeveel je ook hebt.”

Vooruitzicht en potentie

De begeleiders typeren de deelnemers allemaal als **jongens met potentie**. Ze vertellen dat ze bewust jongens gevraagd hebben om aan het zomerprogramma mee te doen die creatieve ambities hebben. Ze beogen door middel van creatieve interventies deze jongens te helpen om hun eigen krachten te leren kennen en in te zetten. De jongens vertellen zelf dat ze vooral **de hoop om vooruit te durven kijken** aan het project hebben overgehouden. Die hoop is juist ontstaan omdat de begeleiders hen op hun potentie aanspreken, in plaats van op hun tekortkomingen. Een van de jongens vertelt dat de begeleiders constant bepaalde talenten van hem benoemden die hij zelf helemaal niet zo zag. Daardoor durfde hij meer van zichzelf te laten zien in de studio. Een andere deelnemer vertelt dat een van zijn grootste dromen door zijn deelname aan het zomerprogramma is uitgekomen. Een van de begeleiders had zijn muziek gedeeld met de bekende Nederlandse hiphop artiest Ronnie Flex en maakte een ontmoeting met Ronnie mogelijk.

“Deze droom is uitgekomen, dus nu durf ik ineens vooruit te kijken naar nog veel meer dingen. Als dit al werkelijkheid is geworden, wat zou er dan allemaal nog meer voor mij mogelijk zijn?”,

zegt hij hierover. Ook de andere jongens benoemen dat door hun deelname aan het zomerprogramma hun **‘visie groter is geworden’**. Ze vertellen dat ze hun kansen en mogelijkheden voor de toekomst lang als heel beperkt hebben ervaren, omdat het vaak op school niet goed met ze gaat. Tijdens het zomerprogramma hebben ze mensen ontmoet met wie ze zich kunnen identificeren en die net als hen geen gemakkelijke jeugd hebben gehad, maar toch werk zijn gaan doen waar ze van droomden. Een van de jongens zegt hierover:

“Op school ben ik niet geïnspireerd, maar hier zie je de kansen. Mensen kwamen hier om met ons te praten die écht wat doen.”

Van overleven naar leven

De begeleiders benoemen ook dat ze jongens voor het zomerprogramma hebben geselecteerd ‘die echt hun leven willen omdraaien’. Zoals een van de begeleiders het uitlegt:

“Het zijn jongens die iets willen. En dan bedoel ik niet alleen muziek maken. Ik bedoel, ze willen sowieso een leven hebben. En hoe ze dat leven dan kunnen oppakken, welke stappen ze daarin kunnen zetten, dat bespreken we met ze.”

De begeleider doelt hiermee op basale ondersteuning aan de jongens om **uit een modus van puur overleven te komen**, en een leven op te kunnen bouwen dat betekenisvol,

plezierig en veilig is. De begeleiders vervullen een mentorrol voor de jongens door hen te ondersteunen en advies te geven over hoe ze hun leven weer op de rit kunnen krijgen. Dit doen ze door praktische ondersteuning te bieden bij het leren zelfstandig te worden in een woongroep na detentie, het leren budgetteren of plannen, of het aanmelden bij een passende opleiding, maar ook door te bemiddelen bij het onderhouden van contacten met familie en professionele hulpverlening zoals reclassering.

Daarnaast beogen ze de jongens ook te ondersteunen in **het ontwikkelen van sociale skills** en het bieden van een veilige sociale omgeving waarin ze zich persoonlijk kunnen ontwikkelen. In de groep hebben ze de jongens aangemoedigd om zich open te stellen naar elkaar, samen activiteiten te ondernemen en ook gewoon lol te maken. Zowel de begeleiders als de jongens benoemen bijvoorbeeld de waarde van momenten waarop de jongens onbezorgd plezier met elkaar hadden, zoals toen ze met elkaar tijdens de opnames in de studio aan het dansen waren, tikkertje speelden op de gang van de studio of lachten tijdens het eten. Een van de begeleiders vat de uitgangspunten samen die het mogelijk maakten voor hen om samen met de jongens te werken aan deze switch van overleven naar leven:

“We werken met de jongens vanuit hun eigen verlangens en om dat te doen gaan we echt tussen ze staan, niet voor of achter ze. We doen het met elkaar samen en evalueren heel veel met ze. Aan het einde van de dag bespreken we hoe het ging, maar bijvoorbeeld ook een op een tijdens het boodschappen doen. Dan checken we niet alleen wat ze willen eten, maar ook hoe ze de dag hebben ervaren. Ik vind het belangrijk dat je ze het gevoel geeft dat je ze serieus neemt en respecteert. Ik zie je, en jij voelt je gehoord en begrepen. Daarbij hanteren we eigenlijk maar een paar uitgangspunten die we met de jongens bespreken: We hebben niks op elkaar, we luisteren naar elkaar, we maken leuke momenten mee en we kunnen met elkaar werken. Dat is het zo’n beetje.”

Kwetsbaarheid leren tonen

De begeleiders benoemen dat ze de deelnemers vooral groei hebben zien doormaken op het gebied van **het tonen van kwetsbaarheid**. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van het verhaal van één van de jongens die onderdeel was van een drill rap groep. “Toen hij voor het eerst binnenkwam zat er gewoon geen leven in zijn ogen”, vertelt een van de begeleiders.

“Als hij in de studio stond kwam er alleen maar woede uit. Hij maakte weinig contact, maar nu zie ik weer licht in zijn ogen. Hij is levendig, warm en vrolijk.”

De betreffende jongen vertelt zelf over zijn eigen ontwikkeling:

“De begeleiders bleven maar zeggen dat ik goede teksten had, dat zag ik zelf helemaal niet zo. Op een dag werd ik wakker en dacht ik, ik ga vandaag iets liefs maken. Ik kwam naar de studio en nam een nummer op dat over hele andere dingen ging. Ik ben ouder en wijzer geworden. Gewoon losjes

geworden, eerst was ik nog vast. Ik ben anders gaan praten met andere mensen, respectvoller. Ik heb nog steeds die woede, maar ik weet nu beter hoe ik die moet channelen.”

De begeleiders hebben ook bij de andere jongens gezien dat ze gaandeweg naast boosheid ook kwetsbaarheid lieten zien in de muzieknnummers die ze maakten, maar ook in de gesprekken die ze voerden. Dat de rapteksten bijvoorbeeld ook gingen over ervaringen met opgroeien in armoede en het verlangen om als zoon voor je moeder te zorgen. En dat de jongens tijdens één op één gesprekken ook wilden praten over verliefdheden en break-ups. De jongens gingen **meer gevoelens delen met elkaar en de begeleiders**. Een van de jongens zegt hierover:

“Dat het zo goed klikt met ons en de begeleiders is een gevoel. Het gaat om het voelen vanuit je hart. Energie spreekt meer dan je woorden.”

Oefenen met gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel

Door tijdens het zomerprogramma ook alledaagse bezigheden met elkaar te ondernemen, zoals boodschappen doen, samen eten en schoonmaken, en het ritme van een dag met elkaar te doorlopen hebben de deelnemers **geoefend met het nemen van gedeelde verantwoordelijkheden**. Daar hebben de begeleiders hen ook in zien groeien. Een van de begeleiders vertelt hierover:

“Ik was degene die er de hele tijd over zat te stressen dat ze elke dag te laat kwamen. En ik ze maar bellen en dan kwamen ze toch weer te laat. Maar ik zag ze ook één worden als groep. De laatste dag was ik echt kwaad omdat ze weer zo laat waren. Maar toen hebben ze dus wel mooi tien nummers in twee uur opgenomen omdat ze het gewoon goed wilden afmaken. Ze namen het gewoon als ik ze op hun kop gaf. En op een gegeven moment zag ik dat ze ook elkaar gingen aanspreken. Bijvoorbeeld over dat er opgeruimd moest worden. Ik zat ze echt te drillen op schoonmaken en opruimen en op een gegeven moment gingen ze elkaar drillen.”

In de gesprekken die de begeleiders met de jongens voeren proberen ze hen ook **bewust te maken van de consequenties van hun handelen**. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als je zo te laat komt bij een sollicitatie, of als je een date hebt met je vriendin?

De begeleiders vertellen ook dat ze een soort slogan met elkaar delen die erover gaat dat zij graag voor de jongens het soort voorbeeldfiguur willen zijn dat ze zelf gemist hebben toen ze jong waren: “Be who you needed to be there when you were younger.” Dat vraagt ook verantwoordelijkheid om het goede voorbeeld te geven aan anderen, en dat verantwoordelijkheidsgevoel willen ze de jongens ook meegeven. Tijdens het programma hebben ze gezien dat de jongens meer naar elkaar en de begeleiders zijn gaan omkijken en steeds beter in staat waren om **praktische zaken samen te regelen**. De begeleiders vertellen dat de jongens nu bijvoorbeeld ook de verantwoordelijkheid nemen om zelf nieuwe studiodagen in te plannen, omdat ze elkaar missen en zin hebben om weer muziek met elkaar op te nemen. Daarbij spelen de begeleiders ook in op het imago dat ze graag met ADAMAS hoog willen houden. Een van de begeleiders vertelt hierover:

“Die hoodies met het logo van ADAMAS dragen de jongens echt met trots. En dat vinden wij ook belangrijk, dat zij daarmee ook een positieve boodschap uitdragen. We willen niet dat zij gekkigheid gaan uithalen als ze iets van ADAMAS aan hebben. En dat weten ze.”

3.2. Ontwikkelpunten

Ruimte om werkvormen uit te proberen en vrij te besteden budget

De begeleiders vertellen dat het programma niet altijd verliep zoals ze het hadden gepland. Ze hadden van tevoren bepaalde werkvormen in gedachte die niet bij de groep pasten, bijvoorbeeld. Een van de begeleiders vertelt hierover:

“Ik had wat meer ‘theoretische’ momenten in gedachte van tevoren. Dat we in de kring zouden spreken over bepaalde thema’s. Maar in een kring zitten en praten werkt met deze groep niet goed. Een dagdeel eerst nummers schrijven over wie je bent aan tafel met pen en papier werkte bijvoorbeeld ook niet. De jongens willen gewoon meteen in de studio staan en een beat aanzetten en dan freestylen op de muziek. En dan reageren ze op elkaar en zo ontstaat er op een gegeven moment vanzelf een nummer met een tekst. En daarna konden we ook heel goed praten over de nummers. Door over de nummers te praten kregen we ook diepgang in de gesprekken en konden ze het over hun gevoel hebben. Ze hebben de muziek echt nodig als middel daarvoor.”

Bij het vervolg van dit programma is het daarom belangrijk om in de planning en beschrijving van de activiteiten **voldoende open ruimte in te bouwen om verschillende werkvormen in te zetten** die op dat moment het beste bij de groep aansluiten en niet te veel aan een op voorhand vastgesteld programma vast te zitten. Tegelijkertijd is een bepaalde mate van structuur in de activiteiten goed voor zowel de begeleiders als de deelnemers om gedeelde verantwoordelijkheid voor het proces te kunnen nemen. Ook geven de begeleiders aan dat ze behoefte hebben aan beschikking over **vrij te besteden budget** waarmee ze de deelnemers kunnen helpen om in hun basisbehoeften te voorzien. Het is op voorhand niet altijd duidelijk wanneer iemand geld nodig heeft om een rekening te betalen, met het OV te reizen of boodschappen te kopen.

Meer mogelijkheden voor horizonverbreding

De begeleiders geven aan dat ze bij een vervolg van het zomerprogramma de deelnemers graag **meer mogelijkheden voor horizonverbreding** zouden willen aanbieden. Tijdens deze editie hebben ze een aantal keer gasten uitgenodigd om kennis met de jongens te maken. Een van deze gasten was politieagent Pieter. Van tevoren hadden ze de deelnemers niet verteld dat Pieter bij de politie werkt. Een van de begeleiders zegt hierover:

“Die jongens zeggen ‘ik ruik het meteen als iemand politie is’. We wilden dat negatieve beeld doorbreken. De ontmoeting met Pieter was heel open en geslaagd en toen ze daarna hoorden dat hij

bij de politie werkt reageerden ze verrast maar goed. Zo willen we ze laten zien dat je echt iedereen in je netwerk nodig hebt, en dat er ook goede mensen bij de politie werken waar je prettig mee kunt praten.”

De begeleiders zouden deelnemers in de toekomst graag kennis willen laten maken met andere **inspirerende gasten** die niet alleen werkzaam zijn in de muziekindustrie maar ook daar buiten, om zo de jongens te laten zien welke mogelijkheden er zijn op het gebied van werk en opleiding. Daarnaast merken de begeleiders ook dat het de jongens goed doet om **met nieuwe omgevingen kennis te maken**. Tijdens deze editie zijn ze met de jongens in een muziekstudio in Rotterdam geweest, maar in de toekomst zouden ze ook graag een keer een schrijverskamp in een heel andere omgeving willen organiseren, bijvoorbeeld ergens in de natuur.

Inzetten op duurzame begeleiding

De begeleiders geven aan dat ze zich pas na het zomerprogramma hebben gerealiseerd hoe belangrijk het is om in te zetten op **duurzame begeleiding van de deelnemers**. Deze jongeren bevinden zich allemaal in een precare positie en het is makkelijk voor hen om terug te vallen in oude gewoontes binnen oude vriendengroepen, waardoor ze weer snel in de problemen kunnen komen. Nu ze bezig zijn om nieuwe netwerken op te bouwen en nieuwe activiteiten te ontplooiën hebben ze daar juist op regelmatige basis ondersteuning bij nodig. De begeleiders geven aan dat ze bij een vervolg op het zomerprogramma meer tijd en budget zouden willen inbouwen om te kunnen voorzien in **een natraject waarin de band met de jongens verstevigt kan worden** en er ook op lange termijn met hen gewerkt kan worden aan een nieuw toekomstperspectief. De begeleiders zijn hier zelf al mee bezig in hun eigen tijd, omdat ze de jongens absoluut niet los willen laten, maar ze zouden hier graag betaalde uren voor willen krijgen in de toekomst. De jongens die hebben deelgenomen aan het zomerprogramma hebben allemaal vaak te maken gehad met kortdurende hulpverlening die niet beklijft, en de begeleiders van het zomerprogramma willen hier graag een duurzamer en daarmee ook effectiever alternatief voor bieden.

Conclusie

ADAMAS is een netwerk van mensen die met veel passie en energie samenwerken om Amsterdamse jongeren uit de criminaliteit te houden. De Credible Messengers die dit netwerk vormen zijn op verschillende vlakken aan het pionieren. Ze zijn bezig om een vernieuwende manier van samenwerken te ontwikkelen waarin mensen met een sleutelrol in de wijken en representanten van de overheid elkaar niet alleen ontmoeten maar op een gelijkwaardige basis proberen toe te werken naar een effectieve, preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit. Mensen met kennis van de straat, met professionele kennis uit de hulpverlening en handhaving én met kennis van beleid volgen samen een opleidingstraject en verkennen hoe de verschillende kennisbronnen en werkwijzen die zij meebrengen elkaar kunnen versterken. Dit leidt er toe dat aannames over verschillende werelden van verschillende kanten doorbroken worden, en dat betrokkenen elkaar als mens achter de beeldvorming over ‘de straat’ of ‘het systeem’ zijn gaan zien. Hierdoor ontstaat ruimte om samen te bouwen aan een nieuwe benadering van veiligheidsvraagstukken en ondersteuning voor jongeren. Credible Messengers hebben de potentie om een belangrijke schakelfunctie te vervullen tussen de behoeftes van jongeren en hun families in de wijken, en verwachtingen die leven bij overheidsinstellingen, mits zij met name vanuit de gemeente en andere overheidsinstanties voldoende erkenning en ondersteuning krijgen om deze rol ook duurzaam te vervullen.

Tijdens dit onderzoek hebben we gezien dat de ontwikkeling die Credible Messengers doormaken in hun opleidingstraject in de kern een spiegel vormt van de ontwikkeling die jongeren doormaken in het zomerprogramma dat door drie Credible Messengers is opgezet. Omdat ze ruimte krijgen om vanuit vertrouwen hun krachten te exploreren en in te zetten, en omdat er aandacht en erkenning is voor hun verhaal en ervaringen, komen ze tot bloei en lukt het om nieuwe toekomstdromen te ontwikkelen, die vaak getuigen van een gevoel voor leiderschap en ondernemerschap. Dit pionieren van de Credible Messengers samen met netwerkpartners en jongeren is veelbelovend, maar ook precair. Het vraagt om tijd en ruimte voor reflectie op de meeste effectieve werkwijzen en de doelstellingen van het netwerk, om ruimte voor het blijvend uitwisselen van ervaringen en het versterken van professionele skills, en om doorgaande ondersteuning bij de organisatie ontwikkeling, in de vorm van duurzame financiële ondersteuning, fysieke ruimte en organisatie advies.

Het feit dat er in dit samenwerkingsverband veel ruimte en erkenning is voor de meerwaarde van ervaringskennis om een positieve relatie op te kunnen bouwen met jongeren die vatbaar zijn voor criminaliteit wordt door alle betrokkenen benadrukt als een grote meerwaarde. Ook benadrukken alle betrokkenen dat ze behoefte hebben aan voldoende 'speelruimte' om zich constant aan te passen aan nieuwe situaties en omstandigheden, waarin ze telkens opnieuw willen bekijken welk type interventie of ondersteuning het meest passend is. Vertraging in bureaucratische processen en vaststaande kaders in relatie tot opdrachtverstrekking of verwachte uitkomsten kunnen de eigenheid en daadkracht van Credible Messengers in de weg zitten, terwijl dit nu juist belangrijke werkzame factoren zijn in het opbouwen van een vertrouwensband met jongeren die vatbaar zijn voor jeugdcriminaliteit. Credible Messengers moeten snel kunnen schakelen en kunnen doen wat nodig is om jongeren op het juiste moment in de juiste richting te helpen.

Om samen te verkennen hoe het netwerk van ADAMAS zich het beste professioneel kan ontwikkelen, met de juiste balans tussen professionele autonomie en institutionele erkenning, zou het goed zijn om samen met Credible Messengers aanbevelingen en actiepunten te formuleren die voortvloeien uit deze evaluatie. Juist omdat de passie en het eigenaarschap van de Credible Messengers zo groot is, is het noodzakelijk dat zij actief betrokken worden en blijven bij elke ontwikkelingsstap van het netwerk. De Credible Messengers gaven in dit onderzoek meermaals aan dat zij niet willen praten óver, maar willen samenwerken mét jongeren, omdat dit niet alleen het meest respectvol, maar ook het meest effectief is. Het is net zo belangrijk dat de toekomst van ADAMAS niet vóór, maar dóór de Credible Messengers zelf wordt vormgegeven, en dat zij daarbij de ondersteuning krijgen die voor hen het meest effectief en betekenisvol is.